

Πίστη και ιατρική πράξη

του Παύλου Τούτουζα,
Καθηγ. Ιατρικής Σχ. Παν/μίου Αθηνών

Τελευταία διάβασα μια ιστορία για ένα παλιό βασιλιά.

Ήθελε να εξετάσει ποια γλώσσα θα μιλούσαν τα παιδιά, εάν μεγάλωναν χωρίς τη μάνα τους: την ελληνική, την εβραϊκή, την αραβική ή τη φυσική των γονέων τους. Κι ενώ τους τα προσέφερε όλα με παραμάνες και βρεφοκόμους, τους απαγόρευσε τη ζεστασιά της αγκαλιάς και της συνομιλίας.

Τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά, αλλά και τραγικά: τα περισσότερα παιδιά πέθαναν, επειδή δεν είχαν τη στοργή και την αγάπη που προσφέρει η αγκαλιά, έστω και της θετής μητέρας, καθώς και τη δυνατότητα επικοινωνίας. Είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να θεωρείται η ιατρική πράξη και ο γιατρός κάτι ξεχωριστό από την πίστη. Ασφαλώς η επιστήμη υπάρχει και προοδεύει και σήμερα φθάσαμε στο σημείο να προωθούμε, χωρίς εγχείρηση, μέσα από μια αρτηρία ένα κεθετήρα μέχρι την καρδιά κι ακόμα περισσότερο να τον σπρώχνουμε σε λεπτές και μικρές αρτηρίες, όπως είναι οι στεφανιαίες της καρδιάς.

Και εκεί βλέπουμε με γυμνό μάτι, με τη βοήθεια των υπέρηχων, σε γιγαντιαία μεγέθυνση, όσο είναι μια οθόνη κινηματογράφου, αν υπάρχει μέσα στην αρτηρία θρόμβος ή αθηρωματική πλάκα που να προκαλεί στένωση του αυλού της. Μπορούμε, μάλιστα, να υπολογίσουμε το βαθμό στένωσης, αν είναι 30 ή 40, 75 ή 90%. Η επιστήμη λέει και έχει δίκιο, ότι αυτή η στένωση μπορεί να προκαλέσει έμφραγμα ή στηθάγχη ή ακόμα και το θάνατο. Κι εμείς είμαστε σε θέση να τα προλαμβάνουμε όλα αυτά, αν κάνουμε διαστολή με μπαλόνι, πολλές φορές προσθέτοντας μετά τη διαστολή στεντ, δηλαδή ένα συρμάτινο πλέγμα νάρθηκα στο σημείο αυτό της αρτηρίας, ώστε ο αυλός να παραμένει ανοικτός. Όλα αυτά χωρίς εγχείρηση μπάι πας, χωρίς νάρκωση και με τον άρρωστο ν' ακούει μουσική δωματίου κατά την επέμβαση.

Αυτή είναι η επιστήμη. Όμως είναι δύσκολο ή αδύνατο να την ξεχωρίσεις από την θρησκευτική πίστη. Η μυθολογία αναφέρει ότι στα 600π.Χ. περίπου ο γιος του Απόλλωνα και της Κορωνίδος, ο Ασκληπιός ο θεός, σπούδασε ιατρική κοντά στον Κένταυρο Χείρωνα. Από τότε στην αρχαία Ελλάδα άρχισαν να χτίζουν ναούς θεραπευτήρια, τα Ασκληπεία. Πάνω από 300 κτίστηκαν σε όλη την Ελλάδα, με πιο ζακουστά τα Ασκληπεία της Κω και της Επιδάουρου. Μέσα στα πλαίσια αυτά έδρασε και η επιστημονική λογική του Ιπποκράτους, ο οποίος γεννήθηκε το 460 π.Χ. και πέρασε την ηλικία των 80 ετών. Στα Ασκληπεία εθεραπεύοντο εκείνοι που είχαν καθαρότητα ψυχής και καθαριότητα σώματος με λουτρά, με δίαιτα, με ασκήσεις, με βότανα, με επεμβάσεις.

Ο Ιπποκράτης προσπάθησε να δώσει τέλος στη δράση των μάγων και των μάντεων και έθεσε τις βάσεις της επιστημονικής ιατρικής πράξης, αλλά μέσα στα πλαίσια του ναού. Με την επακολουθήσασα παρακμή του Ελληνισμού και την εξάπλωση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η ιατρική τέχνη περιέπεσε σε εκλογικεύσεις, κατέβηκε σε χαμηλό επίπεδο, σε τέτοιο βαθμό ώστε, οι Ρωμαίοι να την περιφρονούν. Οι γιατροί δεν είχαν υπόληψη στη Ρώμη. «Μάρκο, παιδί μου, σου απαγορεύω να συμβουλευέσαι τους γιατρούς», πρόσταζε ο Κάτων ο Τιμητής. Οι γιατροί ήσαν Έλληνες περιοδευταί, τσαρλατάνοι. Και οι Ρωμαίοι λιθοβόλησαν τον πρώτο γιατρό που ήρθε από την Πελοπόννησο. Έπρεπε να συμβεί ο μεγάλος σταθμός στην ανθρώπινη ιστορία, της ενσάρκωσης του Θεού, για να βελτιωθεί η θέση της ιατρικής πράξης στη συνείδηση των λαών. Έπρεπε στην ίδια τη Ρώμη να έρθει φυλακισμένος ο Απόστολος Παύλος μαζί με το γιατρό του τον αγαπητό, τον Λουκά, για να ξαναβρεί ο γιατρός τον προορισμό του στο επάγγελμα.

Ο Holzner αναφέρει ότι το ιατρικό πνεύμα του Λουκά διαφαίνεται από την ακρίβεια των περιγραφόμενων γεγονότων στο Ευαγγέλιο και τις Πράξεις. Ο ευαγγελιστής Λουκάς εξασκούσε το ιατρικό επάγγελμα. Και μέσα στο χώρο που έζησε, είδε πεντακάθαρα την επίδραση που μπορούσε να έχει η θρησκευτική πίστη στην ιατρική. Ο Χριστός είναι «ιατρός των ψυχών και των σωμάτων. Είναι ο αναστάς εκ νεκρών». Εδώ αφομοιώνεται η ιατρική επιστημονική πράξη μέσα στο σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του ανθρώπου.

Η ιατρική σήμερα έχει βεβαιώσει θανάτους από κακή ψυχική διάθεση. Έχουμε περιπτώσεις όπου τρεις-τέσσερις μήνες μετά το θάνατο της συντρόφου του, ο ηλικιωμένος σύζυγος την ακολουθεί κι αυτός στον τάφο, επειδή ήρθε σε απόγνωση και τα φάρμακα που άλλοτε έπαιρνε και ήταν δραστικά, δεν ενεργούσαν

πλέον. Αλλάζει ο οργανισμός του, μένει χωρίς φαγητό και χωρίς ύπνο και χωρίς ύπνο ώστε, να μην τον συγκρατεί τίποτα στην κακή πορεία. Εμείς οι καρδιολόγοι έχουμε αρρώστους με συμπτώματα, με ηλεκτροκαρδιογραφηματοτικές αλλοιώσεις, που οφείλονται σε σπασμό των στεφανιαίων αρτηριών που διαπιστώνουμε κατά τη στεφανιογραφία, ενώ δεν υπάρχει καμία οργανική βλάβη, καμία στένωση της αρτηρίας.

Σε άλλες περιπτώσεις, με φυσιολογική στεφανιογραφία, η επιστήμη είναι ανήμπορη, μιλάει για σύνδρομο X, και σκέπτεται τι να κάνει η ψυχή. Η μπαίνεις ταραγμένος στο ιατρείο για εξέταση, με πίεση 18-20 και δυο λέξεις του γιατρού, του ήρεμου και πράου, «είσαι καλά». Σε λίγα λεπτά μπορεί να κατέβει στο φυσιολογικό. Μπορεί να συμβεί και το αντίθετο, βέβαια, αν ο γιατρός είναι ταραγμένος. Δεν συμπεριφερόμαστε καλά, αν πράγματι πορευόμαστε εις οδόν ειρήνης με τη συνδρομή της πίστεως, αν είμαστε προσηλωμένοι εμείς οι γιατροί στην επιστήμη μας, χωρίς θυμό, χωρίς κακίες και άλλες αμαρτίες, όπως η πλεονεξία που είναι ειδωλολατρεία, αν καλλιεργούμε για να πολλαπλασιάσουμε το δοθέν επιστημονικό τάλαντο, να το κάνουμε 5 ή και 2 της παραβολής, αλλά μέσα στο πνεύμα της αγάπης και της πίστεως, τότε θα έχουμε την πρόοδο της επιστήμης με μπαλόνια και στεντς, χωρίς άγχος και ταχυπαλμίες, χωρίς σπασμούς και εντερικά, χωρίς Aids και πολέμους.

Στον αγώνα μας της πρόληψης και της θεραπείας, με τη συνδρομή της αυθεντικής πίστεως ιατρών και πολιτών, τα νοσοκομεία ασφαλώς θα ήσαν πολύ λιγότερα, αφού πληθαίνουν από την αμαρτία. Αν, π.χ., πορευόμαστε εις οδόν ειρήνης τα Σαββατοκύριακα, χωρίς τους νεκρούς και τους τραυματίες των τροχαίων, θα είχαμε ένα μεγάλο κέρδος για την Ελλάδα, μια ανακούφιση για τα νοσοκομεία μας. Αν η ιατρική πράξη στεγαζόταν καλά από την πίστη, τότε κάθε χρόνο θα είχαμε 400-500.000 νέους Έλληνες με ολόκληρη τη ζωή μπροστά τους, που θα πρόσθεταν δύναμη στο Έθνος, ενώ τώρα χάνονται με αμβλώσεις που επιβαρύνουν τα νοσοκομεία.

Το σημερινό καθεστώς των αμβλώσεων δεν το διανοήθη, αλλά ούτε και θα μπορούσε να το επιβάλλει, η δημοκρατία του Περικλέους στο Ασκληπιείο του Ιπποκράτους. Σκεφθείτε σήμερα, πόσο καλύτερα θα ήταν, αν όλοι οι γιατροί ενωμένοι και με τη βοήθεια της Εκκλησίας και της Πολιτείας πλησιάζαμε την υποψήφια μητέρα να της βρούμε μια λύση ώστε, να αποφύγει την άμβλωση!

Χρόνια πριν, αιώνες πριν η ιατρική έρευνα ανακαλύπτει το κακό που κάνει το κάπνισμα στην υγεία του ανθρώπου, η Εκκλησία το είχε απαγορεύσει στους ναούς, όπως και η λαϊκή συνείδηση, σαν ασέβεια στους ανώτερους. Το κάπνισμα, απτή ορατή αιτία πολλών νόσων που γεμίζουν τα νοσοκομεία, δεν συγχωρείται στους γιατρούς και σε κάθε εργαζόμενο κοντά σε ιατρική πράξη, όπως δεν συγχωρείται στους δασκάλους και καθηγητές των σχολείων. Αν όλοι οι γιατροί χρησιμοποιούσαμε λίγο τους κανόνες Εκκλησίας στις σχέσεις μας με τον άρρωστο, τότε θα υπενθυμίζαμε στον παχύσαρκο ότι η γαστριμαργία είναι θανάσιμο αμάρτημα και στους πολλούς που πάσχουν από αυξημένη χοληστερίνη ή υπέρταση ή διαβήτη, ότι η υπόθεση της υγείας τους είναι ιερή.

Κι εδώ η Εκκλησία έχει λόγο, αφού με τη νηστεία ορισμένες περιόδους του έτους, που δεν διαφέρει από την καρδιολογική δίαιτα, χωρίς λίπη, κρέατα, γαλακτερά κ.ά., προτρέπει σε πρόληψη της αρτηριοπάθειας της υπεύθυνης για πολλά καρδιακά και εγκεφαλικά επεισόδια.

Ο καλός γιατρός έχει τη σφραγίδα της δωρεάς, είναι ταλαντούχος. Αποτελεί δε, χρέος του η συνεχής καλλιέργεια αυτής της δωρεάς, με τακτική ενημέρωση και συμμετοχή στις ιατρικές εξελίξεις, με αφοσίωση στους ασθενείς του. Η Εκκλησία προτρέπει: Δωρεάν ελάβατε, δωρεάν δότε... , όπως έκαναν οι Άγιοι Ανάργυροι Κοσμάς και Δαμιανός και τόσο άλλοι. Όπως έκαναν στο πρώτο Δημόσιο Νοσοκομείο που ιδρύθηκε από τον Μέγα Βασίλειο στην Καισάρεια το 360 μ.Χ. Ασφαλώς θα ζήσουμε εμείς οι σύγχρονοι γιατροί και ζούμε, Δόξα τω Θεώ! Είναι πλούσιο το ταμείο της αγάπης, όταν η κάθε ιατρική πράξη εντάσσεται στις απαιτήσεις της πίστεως και της θρησκείας.

Ο Κωστής μου υπενθυμίζει ότι η ψυχή, το πνεύμα, είναι σύγκοιτος με τα σώμα, αποτελούν μια ψυχοσωματική ενότητα. Και μια προσβολή του πνεύματος, συνέπεια έχει τη σωματική ασθένεια. Πολλοί λένε ότι στον αιώνα της τεχνολογικής προόδου λιγόστεψε η μέριμνα για την ψυχή.

Για παράδειγμα, οι ψυχές των δυο νέων ή ηλικιωμένων γονιών συχνά παύουν να τιμούν η μια την άλλη και αφήνουν το σώμα σε σεξουαλικές αναζητήσεις με ετερόνυμους του άλλου ή και του ιδίου φύλου. Έτσι αρχίζουν τα βάσανα των παιδιών, τα νευρικά των δρώντων, ενεργητικών και παθητικών, οι υποθέσεις των

δικηγόρων, με κορωνίδα το Aids των καιρών μας. Σε πολύ πιο μεγάλη έκταση, σε πολλαπλάσια συχνότητα από τις σεξουαλικές παρεκκλίσεις, η ψυχή του σημερινού ανθρώπου έχει προσβληθεί από την κατάχρηση. Αδυνατεί να συγκρατηθεί στους εγωισμούς και τις απαιτήσεις, στο φαγητό και στο ποτό, στον καπνό και τη φιλαργυρία, στην αναπαυτική καρέκλα και στο εποχούμενο κάθισμα. Έτσι προκύπτει η παχυσαρκία και αυξάνονται το σάκχαρο, η πίεση και η χοληστερόλη. Έτσι μας επισκέπτεται αδιαλείπτως η σταφαιαία νόσος. Ο Θεός έδωσε τον έρωτα, βγάζουμε τα μάτια μας. Έδωσε της χαρές της ζωής, εμείς τρελλαθήκαμε να πάθουμε έμφραγμα.

Αυτά συμβαίνουν επειδή χάσαμε τους κανόνες της θρησκευτικής ζωής, την πίστη, επειδή χάσαμε τη ζεστή αγκαλιά της μάνας. Η ψυχή βρίσκεται σε ενότητα με το σώμα και αν εκείνη είναι καλά, θα ελαττωθεί δραστικά το σώμα με τις στεφαιαίες. Τότε, χωρίς στηθάγχη και έμφραγμα, χωρίς άκαιρους, άδικους, αιφνίδιους θανάτους από στεφαιαία, δεν θα έχουμε συχνά ανάγκη από τα θαύματα της επιστήμης, τότε τα στενς με τα μπαλόνια θα περιοριστούν στους λίγους που μπορεί και να σηκώνουν γονέων αμαρτίες.